

Alina MOMKAUSKAITĖ

Vilniaus universiteto Teorinės fizikos ir astronomijos institutas

**PROFESORIAUS ADOLFO JUCIO MEMORIALINIS
KAMBARYS**

Šiuolaikinės teorinės fizikos Lietuvoje pradininko, vieno iš atomo teorijos kūrėjų profesoriaus Adolfo Jucio memorialinis kambarys yra VU Teorinės fizikos ir astronomijos institute (A. Goštauto g. 12, 427 k.*). Čia 1964–1974 m. tuometiniame LTSR mokslų akademijos Fizikos ir matematikos institute buvo A. Jucio darbo kabinetas.

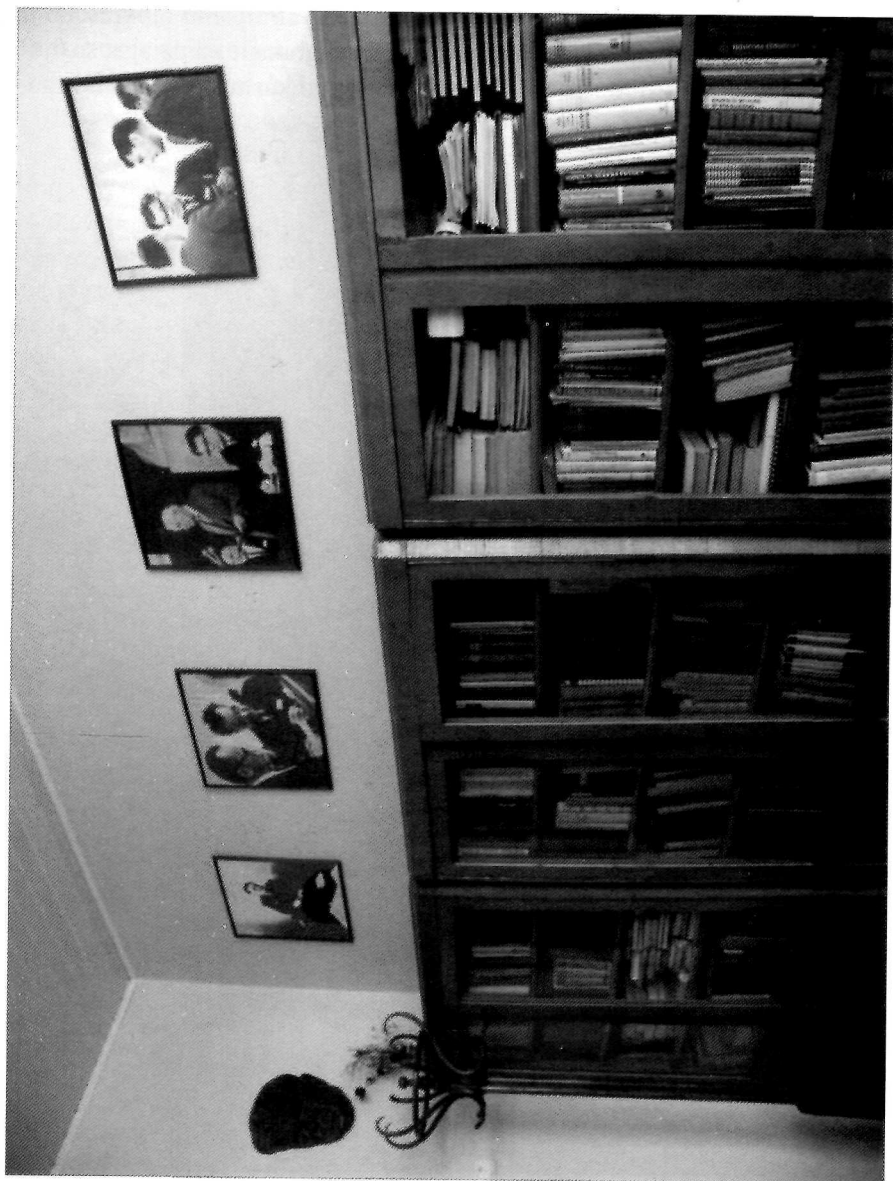
Profesorius A. Jucys, būdamas LTSR mokslų akademijos Fizikos, chemijos ir technikos mokslų skyriaus akademiku sekretoriumi, rūpinosi, kad Mokslų akademijoje būtų įsteigtas pirmasis Lietuvoje Fizikos ir matematikos institutas, o jį 1956 m. įkūrus, septynerius metus ėjo šio instituto direktoriaus pareigas. A. Jucio iniciatyva 1961 m. prie Fizikos ir matematikos instituto buvo organizuotas Mokslų akademijos Skaičiavimo centras, kuriame netrukus pradėjo veikti pirmasis Lietuvoje kompiuteris, tada vadintas elektronine skaičiavimo mašina, BESM-2M. A. Jucys dėjo daug pastangų, kad Institutui bei Skaičiavimo centrui būtų pastatyti specialūs pastatai K. Poželos gatvėje (dabar A. Goštauto g. 12). Po A. Jucio mirties, įamžinant šio įžymaus mokslininko bei mokslo organizatoriaus atminimą, jo, Kvantmechaninių skaičiavimų sektoriaus vadovo, buvusiam kabinetui ir buvo įrengtas memorialinis kambarys. Tai vienintelė A. Juciui skirta ekspozicija Lietuvoje.

Kabinete stovėję standartiniai masinės gamybos baldai buvo pakeisti iš A. Jucio namų atgabentais, meistrų pagamintais profesoriaus darbo kambario baldais: senoviniu rašomuoju stalu, krėslu, knygų spintomis. Kambaryje saugoma A. Jucio namų bibliotekos pagrindinė dalis ir Institute buvęs mokslinis jo archyvas (namų archyvas perduotas LMA Vrublevskių bibliotekos Rankraščių skyriui, kur buvo įkurtas A. Jucio fondas). Vertingiausi šio archyvo dokumentai – jo abi disertacijos, monografijų rankraščiai, pokario laikotarpiu profesoriaus parengto, bet neišleisto didelės apimties teorinės fizikos kurso rankraštis (kambariui perdavė prof. A. Bolotinas), didelis nuotraukų rinkinys, kurių dauguma saugomos ir skaitmenine for-

* Nuo 2010 m. memorialinis kambarys perkeltas į 337 k.

Ekspozicijos standai, skirti A. Jucio gyvenimui bei mokslinei veiklai ir jo įkurto instituto istorijai (2009 m.)

A. Jucio bibliotekos knygos. Kairėje viršuje – profesoriaus bareljefas (2009 m.)

ma. Archyve taip pat yra A. Jucio asmeninių dokumentų, laiškų, jo grupės organizuotų mokslinių konferencijų ir pasitarimų medžiaga, mokslo populiarinamųjų, kraštotyros, kalbotyros, publicistinių straipsnių rankraščiai ir iškarpos iš žurnalų bei laikraščių. Kambaryje saugoma ir medžiaga, susijusi su profesoriaus atminimo įamžinimu, kaip antai kasmet VU TFAI orga-

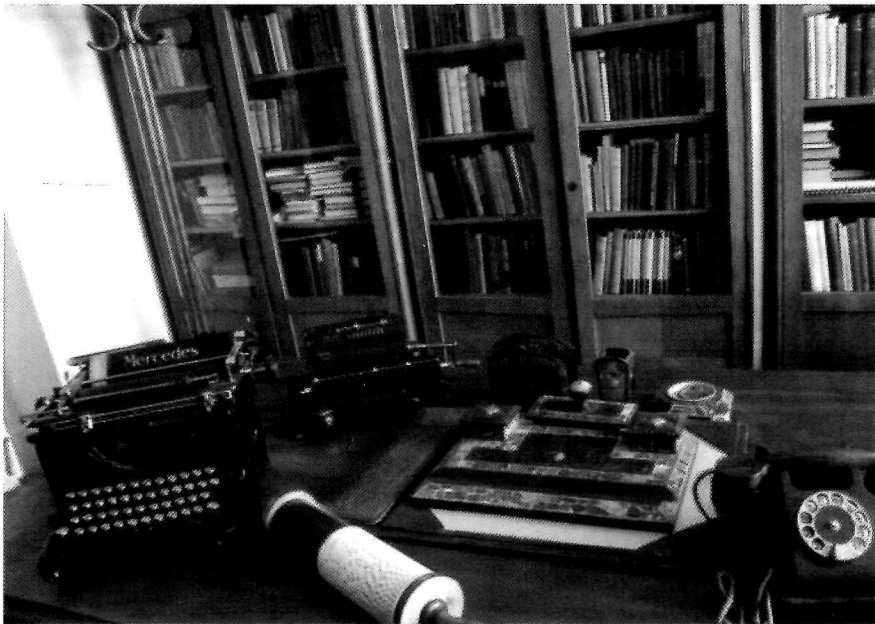

Memorialinio kambario prižiūrėtoja A. Momkauskaitė ir A. Jucio biografas R. Karazija. Viršuje dešinėje – A. Jucio mokytojų D.R. Hartree ir A. Foko portretai (2009 m.)

nizuojamų A. Jucio akademinų skaitymų programos bei kai kurių pranešimų tekstai, jo šimtmečio proga išleistos knygos, pašto ženklas, medalis, filmas apie jubiliejaus iškilmes profesoriaus gimtinėje, A. Jucio bareljefas (autorius – skulptorius Antanas Žukauskas).

Didžioji bibliotekos knygų dalis – tai atomo teorijos ir gretimų sričių monografijos, fizikos ir matematikos vadovėliai, žinytai. Tarp jų anglų, vokiečių, rusų ir prancūzų kalbomis užsienyje išleisti veikalai, kurių dauguma nėra kitose Lietuvos bibliotekose, knygos su Lietuvos ir užsienio mokslininkų autografais. A. Juciui buvo atsiunčiama daug straipsnių atspaudų, preprintų, nemažai jų profesorius atsiveždavo iš komandiruočių į kitų šalių mokslo centrus. Kambaryje yra saugomi visi A. Jucio moksliniai straipsniai, mokslo žurnalai, kurių redaktorių ar patarėjų kolegijų nariu jis buvo. Yra didelis disertacijų autoreferatų rinkinys – jo mokinių ir kitų Lietuvos ir TSRS fizikų, kurių disertacijų oponentu jis buvo; dauguma autoreferatų su autografais. Ta medžiaga reikšminga ne tik atomo fizikos, A. Jucio mokslinės mokyklos, bet ir Lietuvos fizikos istorijai.

Profesoriaus A. Jucio šimtųjų gimimo metinių proga įrengtuose sten-

A. Jucio darbo stalis: rašomoji mašinėlė *Mercedes*, aritmetras *Hamann*, cilindrinė logaritminė liniuotė ir gintaru inkrustuotas rašymo priemonių kompleksas (2009 m.)

duose eksponuojamos įdomiausios nuotraukos, iliustruojančios A. Jucio mokslinę veiklą ir asmeninį gyvenimą, jo monografijos, disertacijos, Vilniaus universiteto išduotas mokslų daktaro diplomas, kiti dokumentai. Vienas standas skirtas Fizikos ir matematikos – Fizikos – VU Teorinės fizikos ir astronomijos institutų istorijai. Kambaryje saugomi A. Jucio asmeniniai daiktai: rašomoji mašinėlė *Mercedes*, kuria jis parašė beveik visus savo darbus, sudėtingiems atominiams skaičiavimams naudota, iš Anglijos parsižėta cilindrinė logaritminė liniuotė, karo metais įsigytas aritmometras *Hamann*, gintaru inkrustuotas rašymo priemonių komplektas, žemaitiškos klumpės, padovanotos profesoriui jo išrinkimo Plungiškių draugijos prezidentu proga.

Kambaryje saugomais leidiniais naudojasi fizikai, archyvu – mokslininkai, tyrinėjantys mokslo istoriją. Kambarys sulaukia svečių iš mokyklų, mokslininkų, atvykusių iš užsienio. Paminėtina, kad čia 2007 m. pabuvojo A. Jucio mokytojo Douglaso Raynerio Hartree sūnus Richardas.

Dėl lankymosi kambaryje galima tartis el. paštu:

Alina.Momkauskaite@tfai.vu.lt

A. Jucio sūnus Gediminas (kairėje) ir D.R. Hartree sūnus Richardas (2007 m.)